

KIRJAT

Seija Heinänen, Pauline von Bonsdorff, Virpi Kaukio (toim.): Tunnemaisema. Maahenki. 223 s. 40 e.

Niin mitä halusitkaan sanoa, Akseli Gallen-Kallela?

Entisajan maalarimestarit halusivat kuvata suomalaisen maiseman. Nykytaiteilijat eivät kuvia kumarra, vaan he ottavat rohkeasti kantaa edeltäjiensä valintoihin.

Julkaistu: 2.8.2011 lehdessä osastolla Kulttuuri

Recommend

A A

PEKKA WAHLSTEDT

Eräässä lehdessä kysyttiin lukijoilta, minkälainen on maamme kaunein maisema. Eniten ääniä sai vuolas koski talvisessa metsämaisemassa, ja toiseksi tuli ruskan värittämien puiden ympäröivä järvi.

Samat maisemat löytyvät [Akseli Gallen-Kallelan](#) ja [Pekka Halosen](#) töistä.

Niin kuin luonto yleensä myös maisemat mielletään ikuisiksi ja muuttumattomiksi. Kuitenkin maisemat ovat kulttuurisesti rakennettuja ja ne peilaavat niin esteettisiä kuin poliittisia merkityksiä.

Runsaasti upeita maisemamaalauksia ja valokuvia sisältävä valokuvateos *Tunne maisema* tuo esiin ja avaa maiseman ja kulttuurin välistä vuorovaikutusta. Kirjassa tarkastellaan niin Gallen-Kallelan ja Halosen kuin [Tuula Närhisen](#), [Elina Brotheruksen](#), [Kain Tapperin](#) ja muiden nykytaiteilijoiden maisemia.

1800-luvulla maiseman poliittisuus tuli selkeästi esiin, kun keisari [Aleksanteri I](#) vieraili Suomessa. Syrjäkorkealla hän astui symbolisesti Ruotsin kuninkaan jalanjälkiin, Kajaanissa hän täydensi linnan raunioittaneen [Pietari Suuren](#) valloitusyön.

1800-luvun taiteessa suosittu maiseman katsominen ylhäältä onkin vallan ja hallinnan vertauskuva.

Matkailijoita varten pystytettiin näköalatorneja eri puolille Suomen luontoa. Vuosisadan loppuun mennessä kaikille tutut klassikkomaisemat olivat jo muotoutuneet.

Gallen-Kallela ja Halonen etsivät ja valitsivat kohteikseen sellaisia maisemia, joiden he uskoivat ilmaisevan aitoa ja puhdasta suomalaisuutta.

Entä minkälaisia ovat nykytaiteilijoiden maisemat? Nykytaiteilijat eivät enää katso luontoa etäältä ja ylhäältä vaan he yrittävät päästä sen sisään.

Kiintoisimpia ovat Tuula Närhisen teokset. Niissä on ideana, että luonto itse luo teoksen ja taiteilija vain tarjoaa tälle edellytykset. Esimerkiksi teoksessa *Kuurankukkasia* jäätyminen luo akvarellin kuvat ja *Solariumissa* auringon valo on piirtänyt jäljet puiden lehtiin.

Kirjassa viitataan romantiikan filosofin [Schellingin](#) ajatuksiin, joita niin Gallen-Kallela ja Halonen kuin Närhinen omalla tavallaan ilmentävät. Schelling arvosteli valistuksen käsitystä luonnosta mekaanisena ja elottomana koneena. Schellingille ja romantiikalle yleensä luonto oli elävä ja luova orgaani, ja taiteilijan luomistyö on luonnon alkuperäisen luomisen heijastusta.

Gallen-Kallela ja Halonen pitivät puita elävinä ja pyhinä olentoina.

Vaikka mekanistinen luontokäsitys hallitsee nykyään, luonnon aktiivisuutta ja luovuutta korostava romantiikka on voimissaan. Siitä Närhisen teokset kertovat.

Kirja olisi voinut tuoda enemmän esiin luonnon elävyyttä ja omaehtoisuutta korostavaa filosofiaa. Vain yhdessä kirjoituksessa esitellään lyhyesti Schellingiä ja romanttista filosofiaa. Kaikki elämänalueet heijastavat jotakin filosofista maailmankuvaa.

Siksi kirja olisi voinut enemmän avata nykyajan luonnon hyväksikäytön taustalla piilevää maailmankuvaa ja tuoda esiin niitä vaihtoehtoja, jotka useimmiten näyttäytyvät - vaikka ehkä tiedostamattomana - ensin juuri taiteessa, musiikissa ja muilla loogisen ajattelun tuolla puolen liikkuvilla aloilla.

Seija Heinänen, Pauline von Bonsdorff, Virpi Kaukio (toim.): Tunnemaisema.
Maahenki. 223 s. 40 e.

Lisää aiheesta:

[NÄYTTELY Järveltä parkkipaikalle](#) 2.8.2011

Helsingin Sanomat | hs.online@hs.fi
